

PORTADA

Un manual d'odi

Per primera vegada des del 1945, a Alemanya es pot vendre el *Mein Kampf*, de Hitler. Amb una nova edició anotada, els historiadors esperen “desmuntar” aquest èxit de vendes de l'època nazi. Fins i tot setanta anys després, encara és una oferta perillosa.

Martin Doerry i Klaus Wiegrefe
© Der Spiegel

Aquell maleït llibre! El ministre sent la necessitat de veure alguna cosa picant. Ludwig Spaenle agafa una ampolla de tabasco, se n'aboca una bona quantitat al got de suc de verdures i en fa un gran glop. “*Mein Kampf*?”. Sí, diu, certament és una història única.

Al principi va veure amb bons ulls la nova edició del llibre d'Adolf Hitler, i el parlament de l'estat de Baviera fins i tot va aprovar un pressupost de 500.000 euros per al projecte, dirigit per l'Institut d'Història Contemporània de Munic. Però llavors, diu Spaenle, va acompanyar el governador de Baviera a un viatge a Israel el setembre del 2012. I, en tornar, explica, les opinions van canviar. I punt.

Spaenle, ministre bavarès d'Educació i Ciència, se serveix una altra ració de suc de verdures i de tabasco al got i en fa un altre bon glop. Què va passar, a Jerusalem? A veure, diu Spaenle, hi havia organitzacions pels drets de les víctimes, ministres del Govern israelià i hi va →

→ produccions d'autors jueus, els editors citen crítiques dures de Karl Kraus, crític jueu austríac, sobre obres de dramaturgs jueus. On Hitler afirma que "nou desenes parts de les obscenitats literàries" són escrites per jueus, l'equip de l'IHC revela que l'"afirmació de les nou desenes parts" era un dels trucs predilectes dels antisemites. Tant se val la quantitat de contraexemples que es presentin, l'extrema dreta els interpreta simplement com excepcions que confirmen la regla.

Hitler, originari de la ciutat austríaca de Braunau, va distorsionar deliberadament moltes coses, si bé altres imprecisions eren simplement el resultat d'una recerca insuficient. Només el nombre d'errors factuais ja arriba a uns quants centenars. Hitler escriu que els hereus del tron dels Habsburg parlaven txec entre ells. Fals. Escriu que ell era el membre número 7 del Partit Nazi. També és fals (el número del seu carnet era el 555). Segons Hitler, a "ningú" li interessava la qüestió del deute de guerra després de la Primera Guerra Mundial. Completament fals. Poques qüestions hi havia que fossin tan polèmiques entre els alemanys després del 1918 com el deute de guerra.

De fet, les notes dels editors sobre alguns fragments són justament el que els fan àmpliament comprensibles. L'equip de l'IHC, encapçalat pels historiadors Christian Hartmann i Thomas Vordermayer, van aplicar totes les normes de la historiografia per desmuntar completament el text original, de 800 pàgines. En la nova edició, cada doble pàgina consta d'una pàgina del *Mein Kampf* i d'una pàgina plena amb fins a 15 comentaris explicatius dels editors. En alguns moments la lectura és tediosa, però també gratificant: la nova edició fa molt per immunitzar els lectors contra el verí ideològic del llibre. O, dit amb les paraules de Christian Hartmann: "Som l'equip de desactivació de la bomba. En traiem el detonador".

L'estil d'escriptura de Hitler avui dia es percep com a passat de moda. El text és ple d'expressions estranyes ("els es-

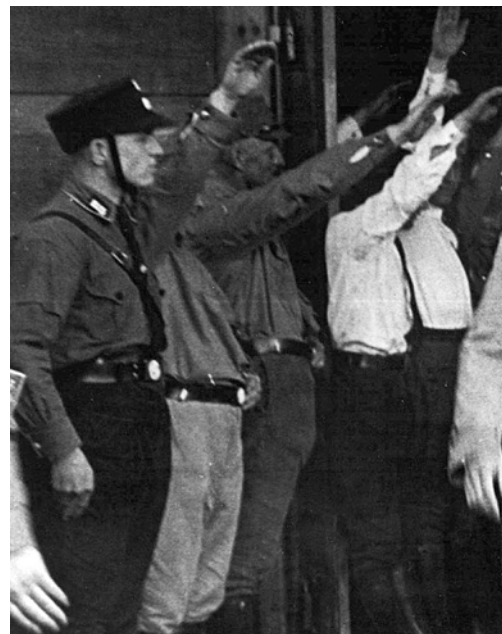
trats baixos de la població") i de metàfores estrambòtiques ("D'exemples de l'Ou de Colom n'hi ha a centenars al voltant nostre, però d'observadors com Colom n'hi ha ben pocs").

Orgullós de l'antisemitisme

A Hitler li encantaven les paraules estrangeres, les repeticions i els superlatius. Per a ell, els parlaments no tan sols eren deshonestos, sinó que, en realitat, eren "absolutament deshonestos" i el seu partit no tan sols afrontava una lluita, sinó una "enorme lluita". I també hi ha la constant vituperació dels enemics, tractant-los d'"aprofitats", "enverinadors del poble", "assassins mentiders", "home-nets infectes" i "xusma".

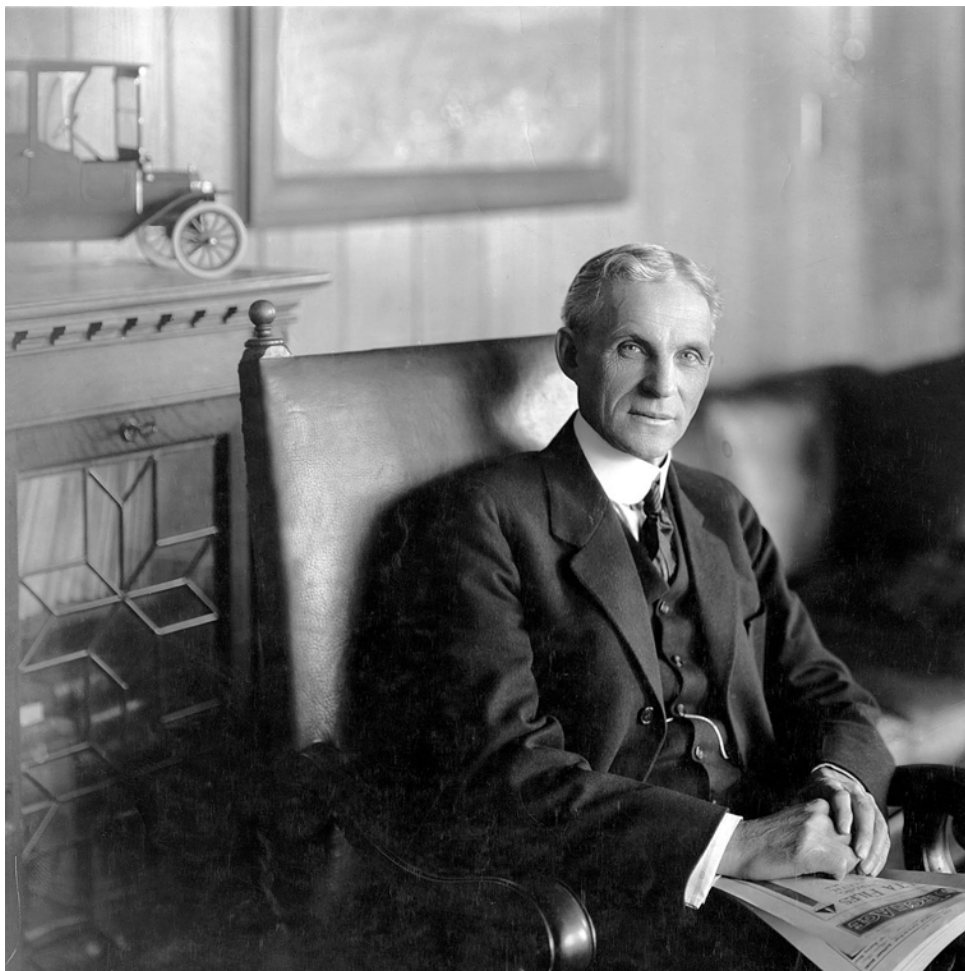
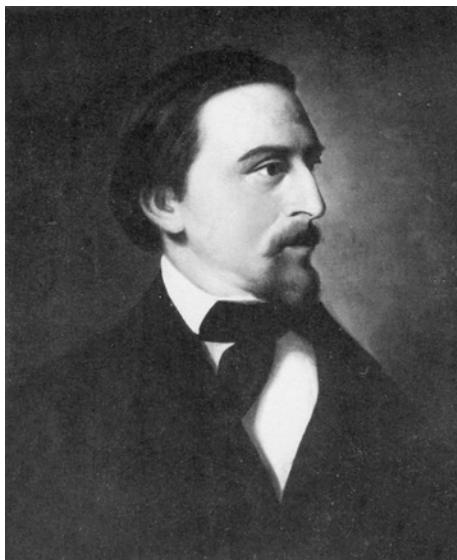
Una altra característica notable de Hitler és l'ús pompós de termes que normalment serien negatius, com ara "implacable" i "brutal", en un context positiu: "De ser un cosmòpota compassiu vaig convertir-me en un antisemita total", declara Hitler al *Mein Kampf*; i estava clarament orgullós de la transformació.

Sorprenentment, l'autor, en general no gaire donat a l'autocrítica, notava que el llibre no era gaire reeixit lingüísticament. "No sóc un home de ploma, i

escric malament", observava el 1924. Era una asseveració que fins i tot el ministre de Propaganda nazi, Josef Goebbels, devot de Hitler, compartia. "El llibre es veu honest i valent", deia. "Però l'estil a vegades és insofrible".

Aparentment, la majoria de lectors no van trobar l'estil estrany de Hitler

→ geria freda, l'autocomplaença imperiosa i la determinació cega per aconseguir l'impossible”.

El soldat de primera Adolf Hitler va veure la fi de la guerra des d'un hospital militar a Pasewalk. Hitler, austríac que lluitava en una unitat bavaresa, havia patit ceguesa temporal a causa d'un atac amb gas mostassa. Com molts altres soldats, buscava algú a qui culpar de la derrota. Alemanya havia caigut a mans d'una “banda de criminals menyspreables”, contra els quals s'hauria d'haver lluitat amb dents i ungles, escrivia més endavant a *Mein Kampf*, i ell volia contribuir a la lluita. Llavors va afegir la famosa i tristament cèlebre frase: “Per part meua, aleshores vaig decidir que em dedicaria a l'acció política”.

És improbable que aquell veterà de guerra ferit s'imaginés una carrera política ja cap al novembre del 1918. Però aviat va impressionar els seus camarades amb els discursos encesos d'odi contra jueus i comunistes. L'estiu del 1919, el seu superior, un oficial radical de dreta, el va traslladar a un campament de la Reichswehr a prop d'Augsburg, a Baviera, on Hitler, com a propagandista, havia de convertir els soldats espartaquistes en nacionalistes entregats.

En aquell moment, Baviera patia les conseqüències de la República Soviètica de Baviera, que havia enfonsat l'estat en el caos durant uns quants mesos. I com que alguns líders de l'aixecament socialista eren jueus, Hitler es va convèncer que el judaisme i el bolxevisme estaven lligats inextricablement.

“Una veu que podríem fer servir”

El setembre del 1919, l'oficial dretà de Hitler el va enviar a Munic perquè assistís a una trobada del Partit dels Treballadors d'Alemanya, un dels molts petits partits nacionalistes de la postguerra. El públic de Hitler va quedar tan impressionat amb el seu primer discurs que s'explica que el líder del partit, Anton Drexler, cridés: “Carai, té una veu que podríem aprofitar”.

A Hitler li agradaven les seves aparicions i va convertir el seu talent per a la retòrica en una professió i parlava davant d'audiències cada cop més grans. Vituperava el Tractat de Versalles i la socialdemocràcia, i deia que els jueus eren unes sangoneres i els comunistes uns traïdors. I en poc temps va fer-se càrrec del partit, que ara es deia Partit Nacionalsocialista dels Treballadors Alemanys, i va començar a planificar un derrocament del Govern. La inflació estava a punt d'arribar al punt màxim i un quilo de pa costava 200.000 milions

de marcs. Des de la seva base de Munic, es va marcar l'objectiu de conquerir Alemanya i de propinar un cop mortal a la República de Weimar.

Quant a la logística, el cop d'Estat de Hitler, la nit del 8 de novembre del 1923, va ser més aviat una acció *amateur*. Ni tenia prou tropes ni una estratègia per prendre el poder a Berlín. Durant el tiroteig final entre els seus seguidors –molts d'ells reclutats en cerveseries muniqueuses– i la policia, una bala li va passar fregant a pocs centímetres i va matar l'home del seu costat.

En el judici posterior, Hitler va ser condemnat a cinc anys de presó, que va poder complir amb un grapat de seguidors a Landsberg am Lech. En aquella presó de luxe, on el bloc de cel·les estava decorat més aviat com un pis de classe mitjana, el reclús Hitler passava els dies escrivint. Primer, el seu únic objectiu era passar comptes amb tots els qui considerava responsables de la derrota d'Alemanya a la Primera Guerra Mundial.

→ ja s'havien polit el sou setmanal del qui portava diners a casa passats només tres dies. Hitler també afirma que ell formava part de la misèria. “La gana era el guardià fidel que no em deixava mai”.

Això, però, era considerablement exagerat. Hitler freqüentava regularment els cafès vienesos i passava l'estona passejant per la ciutat, anant a bars i concerts. L'equip de l'IHC ha confirmat investigacions que Hitler no era tan pobre en els seus anys de joventut com de vegades va voler fer creure. Gràcies als diners que havia heretat de la seva mare, una pensió d'orfandat i un préstec d'una tia, durant un any no va haver de treballar. Va ser llavors que va començar a guanyar un sou certament exigü pintant postals.

Pel que sembla, la història que Hitler feia servir per explicar la seva aversió a la socialdemocràcia també és inventada. Afirmava que havia treballat eventualment d'obrer de la construcció. Quan els seus companys treballadors anaven a una taverna, ell sempre es quedava a la banda (“Jo em bevia la meua ampolla de llet i em menjava el meu rosegó de pa”). Diu que havia sentit coses terribles a l'obra. La pàtria, la religió, la moral, escrivia, eren totes “arrossegades al fang”. Hitler assegurava que s'havia enfrontant amb els homes i que llavors els caps, socialdemòcrates, l'havien amenaçat, i li havien dit que marxés o que, si no, el tirarien daltabaix de la bastida.

“Com un cuc en un cos putrefacte”

És una anècdota bonica, però falsa, segons la recerca de l'equip de l'IHC. Adolf el paleta “probablement no va existir mai”.

Amb relats com aquest, Hitler buscava crear la impressió que Viena havia sigut l’“escola” de la seva vida. Abans d'allò, escrivia, no tenia res en contra dels socialdemòcrates, el parlamentarisme o els jueus. Havien sigut les seves experiències i prou el que li havia obert els ulls sobre aquelles idees, assegurava.

Hitler no va dedicar gaires pàgines a descriure el seu camí fins a convertir-se

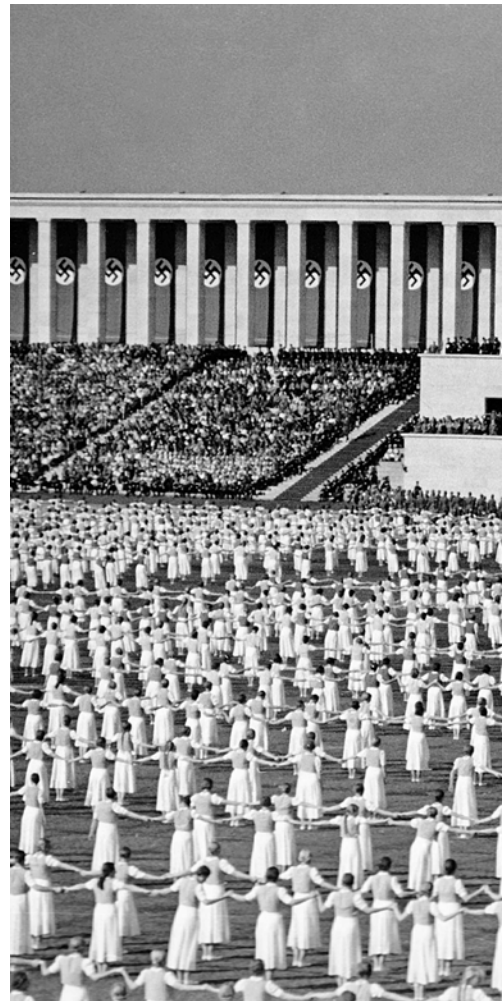
en un acèrrim antisemita. Al principi, va quedar impressionat per l'alcalde de Viena, Karl Lueger, que era antisemita, i més tard es va sentir ofès pels jueus de l'est d'Europa que hi havia als carrers de Viena. “L'olor d'aquelles persones en caftans sovint em feia trobar malament”, escrivia. Poc temps després, va arribar a la conclusió suposadament objectiva dels efectes devastadors del judaisme. “Hi ha hagut cap empresa obscura, cap forma d'infàmia, sobretot en la vida cultural, en què no hagi participat com a mínim un jueu? Posant el ganivet probatori amb cura sobre aquesta mena d'abscés, un descobria immediatament, com un cuc en un cos putrefacte, un petit jueu que sovint estava encegat per una llum sobtada”.

Passatges com aquest són habituals en el *best-seller* de Hitler com a diatribes fervents. En intervals irregulars, però amb una vehemència creixent, l'autor clama enfurismat contra el judaisme com a font de tot mal. Però la seva transformació en odiador dels jueus, escriu el futur assassí en massa, va ser “l'ocasió de la més gran revolució interior que hagués experimentat mai”.

Segons els historiadors de Munic, Hitler assegurava que aquest procés havia tingut lloc deu anys abans de quan va produir-se realment. De fet, escriuen, no va ser a Viena sinó a Munic –després de la guerra– que Hitler, afectat per la derrota i la revolució, es va tornar un “antisemita racial i dogmàtic”.

En la seva recerca, l'equip de l'IHC va topa amb el llibre del 1922 *Ciència racial del poble alemany*, de l'eugenista de Friburg Hans F. K. Günther, que creuen que va inspirar Hitler. Segons Günther, la “persona nòrdica” té una tendència a ser “solitari” i és sever, dur i implacable, altament talentós però normalment mal estudiant: una caracterització que casava estretament amb la imatge que Hitler s'havia forjat de si mateix.

No és cap coincidència que Hitler no esmentés ni patrons ni amics (i certament no en tenia gaires), ni tan sols la seva germana Paula o altres membres de la seva família. Els editors de l'IHC

utilitzen el terme “incompleció sistemàtica” per descriure Hitler. Perfilant-se a si mateix com un “individu desconegut”, expliquen, Hitler oferia als seus seguidors “un enorme potencial per identificar-se amb ell”.

Encara més tediós

Hitler era cohibit i tenia moltes pors. En passatges desagradables i de pubertat, parla sobre la prostitució, la procreació com a propòsit del matrimoni i sobre la “dona”, la psique de la qual està menys influenciada pel raonament abstracte que per un “vague desig emocional de la força que completa el seu ésser”. Hi ha fantasies de violació clàssiques, com la història d’una “jove jueva de cabells negres” que “espera a l'aguait durant hores sense parar, mirant satànicament i espiant la noia no sospitosa que ell té pensat seduir”.

Al cap d’un terç del llibre, el lector arriba a l’any 1919, i la lectura es torna més tediada. Hi ha cada cop més passatges

PER A HITLER LA GUERRA NO ÉS UNA MALEDICCIÓ SINO UNA FORMA LEGÍTIMA PER LA “GRAN I ETERNA LLUITA DE L’EXISTÈNCIA”

DICTADURA. Desfilada de tropes de les SA a la porta de Brandenburg. A la imatge de baix Hitler al Parlament alemany el dia que Alemanya va envair Polònia, fet que va desencadenar la Segona Guerra Mundial. Al *Mein Kampf* Hitler va escriure que tots els alemanys, incloses les minories de parla alemanya a Polònia i Txecoslovàquia, han d'estar units en un sol imperi.

→ Stewart Chamberlain, que afirmava que la barreja de races portaria al “declivi” i a l’“esterilitat”.

Hi ha analogies amb l’assaig de Richard Wagner *El judaisme en la música*, en què Hitler, seguidor de Wagner, podia llegir: “El jueu de manera natural no pot sinó repetir i imitar, i necessàriament és negat per a l’expressió fluida i el treball creatiu pur”. I l’autor preferit de Hitler, Alfred Rosenberg, havia escrit, en el seu pamflet *Els protocols dels savis de Sió*, que tots els derrocaments revolucionaris havien estat perpetrats per jueus.

La idea d’una conquesta de terres a gran escala a l’est havia adquirit popularitat ja abans de la Primera Guerra Mundial. Hitler podia llegir sobre el tema, per exemple, en una obra de Heinrich Class, líder de la lliga pangermànica. Class advocava per la colonització de les regions eslaves de l’est a imitació dels cavallers teutons de l’edat mitjana.

El coeditor de l’IHC, Roman Töppel, ha compilat una col·lecció sencera de documents i llibres que avui són desconeguts però que van deixar empremta en el *Mein Kampf*, com explica en el seu article “Nació i raça”, que es publicarà aviat en *Vierteljahrshäften für Zeitgeschichte* (“Quaderns trimestrals sobre història contemporània”). “És evident”, diu Töppel, “que els arguments de Hitler eren considerablement més parcials i radicals que els de la majoria d’autors que van influir en ell”. En altres paraules, Hitler només va aplegar els blocs de construcció per a la seva obra que li anaven bé, alhora que ignorava tota la resta. Al final de la seva *Guia de la qüestió jueva*, l’antisemita Theodor Fritsch escriu que la “qüestió jueva” només la pot solucionar una “ment exageradament brillant amb una valentia il·limitada, el vertader matador de dracs, el Sigfrid veritable”. Pel que sembla, el reclús de la presó de Landsberg fantasiejava amb la idea de ser un superheroi.

Una plataforma política?

Però al *Mein Kampf* hi havia alguna cosa més a part d’agitació contra jueus

i comunistes? El llibre era una mena de plataforma política per als nacionalsocialistes? Els historiadors de l’IHC també van explorar aquesta qüestió i van descobrir un bon nombre de “connexions directes amb les estructures pràctiques del nacionalsocialisme”. En el *Mein Kampf*, per exemple, Hitler va escriure:

◉ Que la “primera tasca” d’un “Govern realment nacional” és “buscar i trobar aquelles forces determinades a lliurar una guerra de destrucció contra el marxisme i estendre la mà a aquelles forces”. Cap a l’estiu del 1934 –només un any i mig després d’arribar al poder– els nazis havien tancat uns 100.000 socialdemòcrates o comunistes en presons, centres de detenció temporal o camps de concentració.

◉ Que l’“Estat nacional” classificaria la població en tres grups: “ciutadans, subjectes a l’Estat i estrangers”, però que només als “ciutadans” se’ls havien de donar plens drets polítics. El 1935, les lleis de Nuremberg van determinar que un “ciutadà del Reich només pot ser una persona de sang alemanya o afí”.

◉ Que aquells que “presenten defectes hereditaris” i els invàlids han de ser esterilitzats per la força i que l’“Estat nacional” ha d’assegurar-se que “només engendrin fills aquells que són sans”. El juliol del 1933 es va aprovar la llei per a la prevenció de la descendència amb malalties hereditàries i 400.000 persones van ser esterilitzades per la força.

◉ Que els aris tenien el “deure sagrat” d’assegurar que la “puresa de la sang ra-

